

Sygnatura akt XVIII C 1830/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 2 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Iwona Godlewska

Protokolant: sekretarz sądowy Iwona Kucemba

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 stycznia 2017 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa (...) Bank SA w W.

przeciwko J. C.

o zapłatę

po rozpoznaniu zarzutów pozwanego od nakazu zapłaty z dnia 11 marca 2016 r. wydanego w sprawie XVIII Nc 31/16 Sądu Okręgowego w Poznaniu

1. uchyla nakaz zapłaty z dnia 11 marca 2016 r. wydany w sprawie XVIII Nc 31/16 Sądu Okręgowego w Poznaniu i oddala powództwo,
2. kosztami procesu związanymi z wniesieniem zarzutów obciąża powoda i z tego tytułu:
 - a) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 21.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
 - b) nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 11.974 zł tytułem wpisu od zarzutów, od którego pozwany był zwolniony.

SSO Iwona Godlewska

UZASADNIENIE

Pozwem z 2 lutego 2016 r. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo- Kredytowa im. (...) we W. (zw. dalej SKOK (...)) wniosła przeciwko pozwanemu J. C. o orzeczenie nakazem zapłaty, wydanym w postępowaniu nakazowym, że pozwany zobowiązany jest do zapłaty na rzecz powoda 319.299,56 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że posiada weksel bez protestu wystawiony przez pozwanego, którego termin płatności upłynął 26 stycznia 2016 r. Pozwany nie wykupił weksla.

Nakazem zapłaty z 11 marca 2016 r., wydanym w postępowaniu nakazowym, Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W ustawowym terminie pozwany wniósł zarzuty od nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości. Domagał się uchylecia nakazu zapłaty i odrzucenia pozwu, ewentualnie oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zakwestionował zdolność procesową powoda, podnosząc, że SKOK (...)z siedzibą we W. przestała istnieć od co najmniej marca 2016 r.

W związku z tym pozew podlegał odrzuceniu. Na wypadek nieskuteczności podniesionego zarzutu uzasadniającego odrzucenie pozwu, pozwany zakwestionował zasadność powództwa. Potwierdził, że w związku z łączącą go z powodem umową z 28 czerwca 2012 r. o linię pożyczkową w rachunku bieżącym (...) wystawił weksel własny in blanco. W ocenie pozwanego powód nie wykazał, co składało się na zadłużenie objęte wekslem oraz wysokości tego zadłużenia. J. C. podniósł także, że regulował zobowiązanie, w związku z czym wystawienie weksla na kwotę wskazaną w pozwie było niezasadne, a przy tym powód nie wykazał, jak rozliczył wpłaty dokonywane przez pozwanego na poczet zadłużenia. Twierdził także, że łącząca go z powodem umowa została wypowiedziana bezpodstawnie, co z kolei przeczyło wymagalności zobowiązania do zapłaty. Pozwany podniósł także, że weksel nie został mu przedstawiony do zapłaty, albowiem w jego ocenie samo wezwanie do wykupu weksla nie miało takiego charakteru. Wreszcie twierdził, że poza wspomnianym wekslem in blanco, strony umowy, dla zabezpieczenia roszczeń banku z niej wynikających, zawarły trzy umowy przewłaszczenia rzeczy ruchomych na zabezpieczenie, a wartość tych ruchomości przenosiła wartość sumy dochodzonej pozwem.

Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 20 października 2016 r., w sprawie o sygn. akt I Acz 1697/16, pozwany został zwolniony od kosztów sądowych w części, tj. od zarzutów od nakazu zapłaty,

Odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty udzielił następca prawny powódki (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W.. Powodowy bank wniósł o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty. Ustosunkowując się do zarzutu braku zdolności sądowej wyjaśnił, że Decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z 26 stycznia 2016 r. (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. przejęła Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. (...)z siedzibą we W., w oparciu o przepisy art. 74 c ust. 4 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Potwierdzeniem tej okoliczności była także uchwała nr 14/2016 (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. z 26 stycznia 2016 r. w przedmiocie „akceptacji przejęcia przez Bank (...) Kasy Oszczędnościowo- Kredytowej im. (...). Powołując się na przepis art. 6 k.c., powód twierdził, że to obowiązkiem pozwanego było wykazanie, iż dokonywał wpłat na poczet realizacji łączącej stron umowy. Brak dowodów winien skutkować przegraniem przez niego procesu.

Postanowieniem z 19 stycznia 2017 r. Sąd odmówił odrzucenia pozwu. Postanowienie jest prawomocne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

28 czerwca 2012 r. pozwany J. C. zawarł ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. S. K. W. we W. umowę nr (...) o linię pożyczkową w rachunku bieżącym w ramach prowadzonej działalności gospodarczej pod firmą Firma Handlowo-Uslugowo Produkcyjna (...). Przedmiotem umowy było uprawnienie pozwanego do wielokrotnego zadłużania się w ciężar rachunku bieżącego (...) do kwoty 300.000,00 zł.

W § 3 umowy strony ustaliły kilka sposobów zabezpieczenia spłaty pożyczki, w tym wystawienie przez pozwanego weksla własnego in blanco oraz przewłaszczenie rzeczy na zabezpieczenie.

W § 4 umowy zatytułowanym „Deklaracja wekslowa” strony postanowiły, że pożyczkobiorca wystawi i wręczy pożyczkodawcy w momencie zawierania umowy weksel własny in blanco opatrzony klauzulą „bez protestu” jako zabezpieczenie terminowej spłaty pożyczki. W przypadku nieterminowej spłaty pożyczki SKOK miał uprawnienie wypełnić weksel i przystąpić do jego realizacji do sumy odpowiadającej zaległemu zadłużeniu (niespłaconej kwocie pożyczki wraz z odsetkami i innymi należnościami). Weksel miał być płatny w dniu i miejscu oznaczonym przez SKOK według jego uznania. Zastrzeżono także dla SKOK prawo do określenia miejsca przedstawienia weksla, które miało zostać wskazane w wezwaniu do zapłaty.

W tym samym dniu strony zawarły trzy umowy przewłaszczenia rzeczy na zabezpieczenie, w tym dwóch pojazdów: (...) typ. (...). (...) oraz samochodu specjalnego F. typ (...) oraz zbioru rzeczy ruchomych stanowiących wyposażenie lokalu typu gastronomicznego.

Umowa była trzykrotnie aneksowana, przy czym za każdym razem zachowano sposoby zabezpieczenia wiarygodności powoda przez weksel oraz przewłaszczenie rzeczy na zabezpieczenie. W ostatnim aneksie do umowy, tj. z 27 czerwca 2014 r. powód obniżył pozwanemu prowizję z tytułu przedłużenia linii (...) do wysokości 1%, tj. 3.000,00 zł.

Okoliczności bezsporne, a ponadto dowody z dokumentów: umowa nr (...) z 28 czerwca 2012 r. o linię pożyczkową w rachunku bieżącym (...) (k. 36-36), aneksy do umowy (k. 42-48), umowy przewłaszczenia rzeczy na zabezpieczenie wraz z załącznikiem (k. 439), weksel (k. 4).

Pismem z 28 grudnia 2015 r. SKOK zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla na kwotę 319.299,56 zł tytułem należności głównej wraz z odsetkami i innymi należnościami wynikającymi z umowy łączącej strony oraz wezwał go do jego wykupu, najpóźniej do dnia 26 stycznia 2016 r.

Dowód: zawiadomienie o wypełnieniu weksla oraz wezwanie do jego wykupu z 28 grudnia 2015 r. wraz z dowodem doręczenia (k. 5-6).

Pozwany nie wykupił weksla

Okoliczność bezsporna.

Decyzją z 26 stycznia 2016 r. Komisja Nadzoru Finansowego orzekła o przejęciu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. (...) we W. przez (...) Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w W.. Uchwałą nr 14/2016 z tego samego dnia (...) Bank Spółki Akcyjnej zaakceptował powyższe przejęcie.

Dowód: decyzja KNF z 26 stycznia 2016 r. (k. 14), uchwała nr 14/2016 (...) Bank Spółki Akcyjnej z 26 stycznia 2016 r. (k. 224).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dokumentów.

Dokumenty urzędowe zgromadzone w aktach niniejszego postępowania uznano za wiarygodne w całości – zostały sporządzone w odpowiedniej formie przez uprawnione do tego organy i w ramach ich kompetencji - art. 244§ 1 kpc, zgodnie z treścią którego dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone.

Dokumenty prywatne, o których stanowi przepis art. 245 kpc, jako stanowiące dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie zostały uznane również jako wiarygodne – strony nie kwestionowały ich treści i autentyczności, a Sąd nie znalazł podstaw, aby podważyć ich moc dowodową i wiarygodność z urzędu. Stąd stały się podstawą powyższych ustaleń.

Fakt, że żadna ze stron nie kwestionowała treści kserokopii dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, pozwolił na potraktowanie tych kserokopii – na podstawie art. 231 kpc – jako dowodów pośrednich istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Sąd zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało wskazać, że legitymację czynną do występowania w niniejszej sprawie, posiadała pierwotnie Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. (...) we W.. To ten podmiot wniósł pozew 3 lutego 2016 r. Z dniem 1 marca 2016 r. SKOK (...) we W. został przejęty przez (...) Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. na podstawie przepisów art. 74 c ust. 4 ustawy z 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych

kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2016, poz. 1910) i art. 104§1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 23) w zw. z art. 11 ust. 1 i 5 ustawy z 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (t.j.- Dz.U. z 2015 r., poz. 614 ze zm). W wyniku tego przejścia (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. weszła w ogół praw i obowiązków wspomnianej SKOK, a tym samym stała się czynnie legitymowana także w niniejszej sprawie.

Przechodząc do oceny zasadności roszczenia, to Sąd miał na uwadze, że u jego podstaw leżał stosunek zobowiązaniowy z weksla „bez protestu”. Weksel „in blanco” wystawił pozwany dla zabezpieczenia roszczeń „SKOK (...)” wynikających z łączącej strony umowy pożyczki.

Weksel in blanco może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności wynikających z różnych stosunków prawnych. Wystawiony jako własny i wręczony w związku z zawarciem określonej umowy prowadzi do powstania zobowiązania wekslowego wystawcy. Zobowiązanie wekslowe z takiego weksla ma samodzielny, abstrakcyjny charakter i jest niezależne od podstawy prawnej jego zaciągnięcia. Posiadaczowi weksla, który jest pierwszym wierzycielem (remitentem), przysługuje w stosunku do wystawcy zarówno roszczenie ze stosunku podstawowego, jak i z weksla, jednak może on tylko raz uzyskać zaspokojenie swojej wierzytelności i do niego należy wybór roszczenia. Wierzyciel, który dochodzi wierzytelności wekslowej, nie musi wykazywać podstawy prawnej zobowiązania, może powołać się tylko na treść weksla.

W stosunku między wystawcą a remitentem samodzielność zobowiązania wekslowego ulega jednak osłabieniu. Jeżeli zobowiązanie wekslowe jest ważne, wystawca może, w braku skutecznych zarzutów wekslowych (formalnych), podnieść zarzuty oparte na stosunku podstawowym i na ich podstawie podważać zarówno istnienie, jak i rozmiar zobowiązania wekslowego ze względu na jego związek ze stosunkiem podstawowym. Spór przenosi się wówczas na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego, który w związku z zarzutami wystawcy podlega badaniu przez sąd rozpoznający sprawę.

Po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, wydanego na podstawie weksla gwarancyjnego, spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego przenosi się na ogólną płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. Strony mogą zatem powoływać się na podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego je stosunku prawnego, który jest źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia cywilnoprawnego, nawet jeśli okaże się, że roszczenie wekslowe nie istnieje (por. wyrok SN z dnia 14.03.1997 r. w sprawie I CKN 48/97, OSNC 1997 r. nr 9 poz.124 z glosą aprobującą A. Szpunara Przegląd Sądowy 1998 r. nr 4 poz.100 oraz glosa A. Szpunara do uchwały SN z dnia 31.05.1994 r. w sprawie III CZP 75/94, OSP 1995 r. nr 2 poz.33).

W postępowaniu dowodowym z weksla inaczej jest rozłożony ciężar dowodu. W omawianym przypadku zachodzi swoiste przeniesienie ciężaru dowodu z powoda na pozwanego. Jak stwierdza w swej uchwale z dnia 07 stycznia 1967 r. Sąd Najwyższy: „Ponieważ weksel jedynie zabezpiecza wierzytelność cywilną, przeto dłużnikowi przysługują przeciwko roszczeniu wekslowemu te wszystkie zarzuty, jakie mu przysługują przeciwko roszczeniu cywilnemu. Sytuacja jednak dłużnika staje się na skutek wystawienia weksla o tyle trudniejsza, że wydanie wierzycielowi weksla stwarza domniemanie istnienia w chwili wydania weksla wierzytelności w wysokości sumy wekslowej i przerzuca w ten sposób ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksla dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela.” (sygn. akt III CZP 19/66, OSNCP 1968, poz. 79).

Obowiązkiem dłużnika w procesie wekslowym jest zatem wykazanie nieistnienia wierzytelności stwierdzonej wekslem.

W niniejszej sprawie, dla Sądu kluczowy był jednak pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 2 marca 2005 r (sygn. akt I ACa 1413/04, LEX nr 166828, OSA 2006/4/10), zgodnie z którym: „udowodnienie przez pozwanego w postępowaniu nakazowym opartym na wekslu gwarancyjnym in blanco nieistnienia zobowiązania ze stosunku podstawowego powoduje upadek roszczenia opartego na wekslu. **Możliwe jest to jednak wtedy, gdy powód poda nie tylko sumę zadłużenia, ale również wyciży i wskaże, co składa się na**

sumę. Bez tego pozwany nie jest w stanie wykazać niezgodności sumy wekslowej z zawartym porozumieniem.” (vide także wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 czerwca 2014 r., I ACa 353/14, LEX nr 166828, OSA 2006/4/10).

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy Sąd Okręgowy miał na uwadze, że weksel przedstawiony przez powoda zawierał wszystkie elementy, o których mowa w art. 101 prawa wekslowego. Okoliczność ta dawała podstawy do stwierdzenia, że został wypełniony prawidłowo, co z kolei uzasadniało wydanie w oparciu o ten dokument nakazu zapłaty. Tym samym ciężar wykazania nieistnienia zobowiązania został przerzucony na pozwanego.

Pozwany w zarzutach od nakazu zapłaty podważył prawidłowość wystawienia weksla, przede wszystkim co do wysokości sumy wekslowej. Zakwestionował jej istnienie co do zasady twierdząc, że dokonywał wpłat na poczet łączącej go z powodem umowy pożyczki, a ponadto uważał żądanie zapłaty za bezpodstawne wobec istnienia pomiędzy stronami innego rodzaju zabezpieczenia roszczeń powoda w postaci umów przewłaszczenia na zabezpieczenie rzeczy ruchomych. W ocenie pozwanego wartość tych rzeczy przenosiła wartość zobowiązania stwierdzonego wekslem, a tym samym powód nie miał podstaw, by ten weksel uzupełnić

i wystawić. Powyższe twierdzenia pozwany wykazał, odwołując się do faktów aneksowania łączącej go z powodem umowy oraz obniżenia mu prowizji z tytułu przedłużenia linii, które świadczyły o realizowaniu przez niego umowy oraz przedłożył umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie rzeczy ruchomych o znacznej wartości, dla poparcia twierdzeń na temat możliwości zaspokojenia się powoda w inny sposób aniżeli przez wystawienie weksla.

W ocenie Sądu pozwany, formułując powyższe zarzuty skutecznie podważył wysokość sumy wekslowej. Obowiązkiem powoda, stosownie do powołanego poglądu judykatury, podzielanego przez Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, było wykazanie sposobu wyliczenia i części składowych sumy wekslowej, po to, aby w dalszym ciągu procedować już w oparciu o wyliczoną sumę wekslową. Powód nie sprostał temu dowodowi. Ograniczył się jedynie do twierdzeń, że to obowiązkiem pozwanego było wykazanie nieistnienia roszczenia. Z tego powodu Sąd uznał, że powodowi nie przysługiwało w świetle art. 10 prawa wekslowego roszczenie wekslowe.

Powyższe stwierdzenie uzasadniało natomiast, w oparciu o przepisy art. 496 k.p.c., uchyleniu nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, o czym orzeczono w punkcie 1.wyroku.

W punkcie 2. Sąd orzekł o kosztach procesu, na podstawie art. 98§1 k.p.c., obciążając nimi w całości powoda jako przegrywającego sprawę. Na koszty te złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego w niniejszym postępowaniu w wysokości 14.400 zł, koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym- 7200 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, razem 21.617 zł oraz opłata od zarzutów od nakazu zapłaty, od uiszczenia której pozwany został zwolniony. Z tego powodu Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę wynagrodzenia pełnomocnika, a na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r.

o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98§1 k.p.c. nakazał ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Poznaniu 11.974 zł.

SSO Iwona Godlewska